

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: دمیتري نفیودوف (DMITRY NEFYODOV)

برگردان: ا. م. شبیری

۰۵ سپتمبر ۲۰۲۳

کودتا در گابن- «جبهه دوم» علیه فرانسه؟

شادی مردم در گابن

کشور غنی از منابع طبیعی می‌تواند به موضوع اختلاف بعدی تبدیل شود

در زمانی که نیجر در آستانه مداخله برخی از همسایگان خود در جامعه اقتصادی غرب افریقا قرار دارد، واکنش زنجیره‌ای رد استعمار نو غرب، می‌تواند به سایر بخش‌های امپراتوری استعماری سابق فرانسه سرایت کند. روز ۳۰ اگست ۲۰۲۳، گروهی از افسران عالی‌رتبه ارتش گابن، برکناری رئیس جمهور، علی بن بونگو اوندیبا را که از سال ۲۰۰۹ در قدرت بود، از تلویزیون ملی اعلام کردند. این کودتا تقریباً بلافاصله پس از اعلام مرکز رسمی انتخابات دولتی این کشور افریقائی مبنی بر انتخاب مجدد رئیس جمهور برای دوره سوم رخ داد: نتایج انتخابات ۲۶ اگست حاکی از این بود که وی نزدیک به دو سوم آراء را به دست آورده است. رقیب اصلی اوندیبا، کاندیدای مشترک مخالفان، آلبرت اوندو اوسا، کمی کمتر از یک سوم آراء را کسب کرد. مخالفان از تخلفات در جریان انتخابات و عدم موافقت با نتایج آن خیر دادند.

آسوشیتدپرس یادآوری می‌کند که خانواده بونگو اوندیبا به مدت ۵۵ سال در گابن در قدرت بودند و روابط نزدیکی با فرانسه داشتند. در پایان ماه جون، رهبر اکنون برکنار شده، با امانوئل مکرون، رئیس جمهور فرانسه در پاریس دیدار کرد. نظامیان که از حمایت گروه‌های مخالف در پایتخت و برخی مناطق دیگر کشور برخوردارند، می‌گویند: «ما به رژیم فعلی پایان خواهیم داد». بر اساس اعلام حاکمیت نظامی جدید، «سیاست غیرمسئولانه رئیس جمهور گابن به

وخامت امور داخلی کشور که مستقیماً بر تشدید مشکلات در جامعه تأثیر می‌گذاشت، منجر می‌شد». لغو نتایج انتخابات، انحلال نهادهای دولتی و «بسته شدن موقتی» مرزهای گابن اعلام شده است (احتمال دارد خود کمیسیون انتخابات که در قانون اساسی تضمین شده، منحل شود).

رهبر جدید، بریس اولیگی نگوما، و عده داد که کشور به تمام تعهدات خود در سطوح داخلی و بین‌المللی پای‌بند خواهد بود. این در حالی است که پیشتر از قصد مقامات جدید برای بررسی سیاست خارجی و توافقات اقتصادی خارجی گابن برای انطباق آن‌ها با منافع ملی گزارش شده بود. احتمال دارد که حضور گابن (از زمان استقلال در سال ۱۹۶۰) در منطقه فرانک افریقای مرکزی تحت کنترل پاریس نیز مورد مطالعه همه جانبه قرار گیرد. همچنین ممکن است مسائلی در خصوص همکاری نظامی-سیاسی با استعمارگر سابق که هنوز پایگاه‌های نظامی در گابن در نزدیکی پایتخت (لیبرویل) و در منطقه پورت جنتیل، بندر اصلی گابن با مجموع ۴۰۰ نظامی دارد، مطرح شود. در این میان، اکثر شرکت‌های فرانسوی و سایر شرکت‌های خارجی به فکر تعلیق کار خود در این کشور هستند.

دمیتری پسکوف، سخنگوی ریاست جمهوری روسیه به رسانه‌ها گفت که کرملین «نگرانی عمیق خود را نسبت به رویدادهای گابن» ابراز کرد و افزود که مسکو «وقایع این کشور را از نزدیک زیر نظر دارد». ماریا زاخارووا، سخنگوی وزارت خارجه روسیه نیز به شهروندان روسیه توصیه کرد از سفر به این کشور، جز در موارد ضروری، خودداری کنند و گفت: وزارت امور خارجه روسیه «بشدت نگران وضعیت گابن است، تحولات این کشور دوست روسیه را دنبال می‌کند و به تثبیت سریع اوضاع امیدوار است».

نخبگان گارد جمهوری و گارد شخصی رئیس جمهور همراه با پولیس و نیروهای مرزی، نیروی ضربت کودتا را تشکیل می‌دهند. پاریس کودتای نظامی را بلافاصله محکوم کرد و تحولات اوضاع در گابن را از نزدیک زیر نظر دارد. بر اساس داده‌های غیررسمی، به ارتش فرانسه در این کشور دستور داده شده تا در حال حاضر بی‌طرف بماند، ظاهراً به این امید که دیر یا زود همه چیز در مسیر درست قرار خواهد گرفت.

تاکتیک‌های مشابه که اغلب توسط ارتش فرانسه در دیگر مستعمرات سابق افریقا استفاده می‌شود، به پاریس امکان حفظ پایگاه‌های نظامی خود را در آنجا فراهم می‌کند. اگر مخالفان، حتی پس از به قدرت رسیدن تضعیف شوند، فرانسوی‌ها برای «برقراری نظم» پای‌بند تشریفات نخواهند بود. همانطور که بارها در چاد، جمهوری افریقای مرکزی، ساحل عاج، توگو و در همان گابن نبودند.

Т а б л. 1. — Запасы основных полезных ископаемых (1981)

Полезное ископаемое	Запасы	
	общие	достоверные
Нефть, млн. т	—	63 ¹
Природный газ, млрд. м ³	—	15 ¹
Железные руды, млн. т	1500	800
Марганцевые руды, млн. т	450	200
Урановые руды ² , тыс. т	37,0	23,6
Золото, т	40—50	—

¹ На 1980. ² По содержанию U₃O₈.

داده‌های وزارت زمین‌شناسی اتحاد شوروی مربوط به گابن. تا پایان دهه ۲۰۱۰ ارقام مذکور بیش از دو برابر شده است

مهم این است که کشور گابن علی رغم قلمرو کوچکش، یکی از ۱۰ کشور پیشرو این قاره از نظر صنایع نفت، ذخایر طلا، پلاتین، سنگ‌های قیمتی، اورانیوم، آهن، سنگ معدن منگنز، عناصر خاکی کمیاب، با ارزش ترین چوب استوایی، جذابترین مستعمره سابق فرانسه در افریقا است. غیر از منابع نفتی ساحلی (۲۵ درصد در خشکی)، ذخایر انواع مواد خام، مانند جنگل‌های استوایی، در داخل و یا نزدیک مرزهای کشورهای همسایه قرار دارند. البته، توسعه و صادرات این مواد و دیگر انواع مواد خام، از جمله، چوب قرمز و رنگدانه‌های گران‌بهای درخت ماهون، تولید میوه‌های گرمسیری و نیمه‌گرمسیری، دانه‌های کاکائو، روغن نخل، به طور قانونی یا عملی عمدتاً توسط تجارت فرانسه که سهام آن سقوط کرد، کنترل می‌شود. در عین حال، حداقل ۶۰ درصد از حجم کل صادرات این نوع مواد اولیه (و محصولات نیمه تمام آن‌ها) متعلق به فرانسه ارسال می‌شود. میزان پردازش داخلی منابع مذکور در خود گابن هنوز بسختی از ۱۵٪ فراتر می‌رود و جای تعجب نیست که بخش قابل توجهی از جمعیت این ثروتمندترین کشور در آستانه فقر یا زیر خط فقر قرار دارد.

مناطق فرانک افریقای غربی و مرکزی

استخراج اورانیوم در منطقه اصلی اورانیوم گابن – موآندا (نزدیک مرز با کامرون و کنگوی سابق فرانسه) اغلب از پایگاه‌های نظامی فرانسه پاسداری می‌شود. ارتش فرانسه متناوباً از سایر حوزه‌های منابع این کشور نیز «بازدید می‌کند». پاریس به منظور حراست از منافع خود، تا سال ۱۹۶۸ از حفظ رژیم استعماری اسپانیا در گینه استوایی، که از نظر جغرافیایی توسط گابن و کامرون احاطه شده، حمایت می‌کرد. زیرا، این رژیم استعماری موقعیت پاریس را در افریقای مرکزی به طور غیرمستقیم تقویت می‌کرد. جالب است که فرانسه بلافاصله پس از خروج مادرید از گینه استوایی، در تلاش برای خنثی کردن نفوذ در حال افزایش اتحاد شوروی، برنامه‌ای با هدف واکنش نظامی-سیاسی به روندهای سیاسی داخلی و خارجی در مستعمرات سابق خود تدوین کرد. و این در حالی است که اتحاد جماهیر شوروی از مداخله در امور داخلی کشورهای گابن، ساحل عاج، سنگال، توگو، چاد، جمهوری افریقای مرکزی و کامرون که ستون فقرات حضور فرانسه در این قاره بودند، اجتناب کرد و حتی به کشورهای طرفدار شوروی، یعنی مالی، ولتای علیا (بورکینافاسو کنونی)، کنگو و بنین ترک منطقه فرانک و قطع تماس با استعمارگر سابق را پیشنهاد نکرد.

هدف از توسعه همکاری بین اتحاد شوروی و جمهوری افریقای مرکزی در دوره ژان-پل بوکاسا (دهه ۱۹۶۰ – اواسط دهه ۱۹۷۰) تأثیرگذاری بر مقامات محلی برای خروج کشور از منطقه فرانک و بستن پایگاه‌های نظامی فرانسه

نبود. بدین سبب، در پاریس نفوذ شوروی در افریقای سابق فرانسه را بیشتر از امریکا یا انگلیس قابل قبول تر می‌دانستند و مسکو نیز به آن با یک سیاست خارجی متعادل در قاره سیاه پاسخ داد و بدین وسیله، کشورهای «غیر طرفدار شوروی» افریقای سابق فرانسه را خارج از نفوذ واشنگتن و لندن نگه داشت (به عنوان مثال، مطبوعات شوروی فقط گزارشات مختصری از مداخلات نظامی فرانسه در برخی از مستعمرات سابق آن می‌دادند). این سیاست، بر اساس برخی گزارش‌ها، سرانجام در سفر پیروزمندانه جنرال دوگل، رئیس جمهور فرانسه به اتحاد شوروی در سال ۱۹۶۶ مورد توافق قرار گرفت.

امانوئل مکرون، رئیس جمهور فرانسه و لی وایت، وزیر بریتانیایی جنگلداری گابن، از پارک ملی نزدیک لیبرویل، مارس ۲۰۲۳ بازدید کردند

لازم به ذکر است که مقامات سابق گابن با پیوستن به «کشورهای مشترک‌المنافع انگلیس» در سال ۲۰۲۲ و ارائه امتیازهای سخاوتمندانه به امریکا، در سال‌های اخیر سعی می‌کنند جهت‌گیری خود را به سوی پاریس «تضعیف» نمایند. وینسنت ماساسا، وزیر نفت گابن، در اوایل جون، همراه با یکی از همکارانش از آنگولا، اجلاس اوپک پلاس در وین را ترک کرد و این سازمان را به پیگیری سیاست انحصار صادرات نفت به نفع سلاطین نفتی عربی و محروم کردن شرکای افریقایی از «توانایی تأثیرگذاری بر توسعه سیاست جمعی و تضمین برابری همه کشورهای شرکت‌کننده در زمینه تولید و صادرات نفت متهم کرد».

گابن در سال‌های ۱۹۹۴-۱۹۷۵ عضو اوپک بود و از سال ۲۰۱۶ دو باره به این سازمان پیوست. برخی کارشناسان به درستی بر این باورند که «فرانسه جهانی» از طریق حضور گابن در اوپک، سعی می‌کند بر سیاست این سازمان تأثیر بگذارد. با این حال، آیا فرانسه در آینده نیز قادر به انجام این کار خواهد بود یا خیر، به هیچ وجه مشخص نیست. گابن، کشور نزدیک به خط استوا، جایی که حضور فرانسه نسبتاً پایدار به نظر می‌رسید، اکنون ممکن است مسیر نیجر، مالی، جمهوری افریقای مرکزی و بورکینافاسو را دنبال کند.

در سال ۲۰۱۷، بین وزارت نفت و هیدروکربن‌های گابن و روس‌نفت پیش‌نویس تفاهم امضاء شد و زاروبژنفت و شرکت نفت گابن یادداشت تفاهم امضاء کردند. در سال ۲۰۱۹، روسیه یک محموله سلاح‌های سبک، به عنوان حمایت از مبارزه با شکار غیرقانونی به این کشور اهداء کرد. به گزارش اداره گمرک فدرال فدراسیون روسیه برای سال ۲۰۲۰، در تجارت دوجانبه، واردات از گابن به روسیه به طور قابل توجهی از صادرات فراتر رفت. در اپریل ۲۰۲۲،

گابن با تعلیق عضویت روسیه در شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد مخالفت کرد و در سپتامبر، یکی از چهار کشوری بود که از رأی دادن به قطعنامه دایر بر عدم به رسمیت شناختن همه‌پرسی در مناطق جدید روسیه خودداری کردند.

هرمان ایمنگو، وزیر امور خارجه گابن، رئیس هیأت این کشور افریقائی در اجلاس جولای «روسیه و افریقا» در سن پترزبورگ بود. نمایندگان گابن علاقه‌مندی خود را برای گسترش همکاری‌های دوجانبه با تأکید بر حوزه‌های تجاری، اقتصادی، سرمایه‌گذاری و بشردوستانه ابراز کردند. با توجه به عضویت غیردائم گابن در شورای امنیت سازمان ملل متحد در سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۲۳، مسکو و لیبرویل در نظر دارند رویکردهای خود را در مورد مسائل جاری بین‌المللی و افریقا، هماهنگ کنند. با این حال، با توجه به اهمیت سیاسی و اقتصادی گابن برای فرانسه، گمان نمی‌رود استعمارگر سابق، چرخش احتمالی سیاست خارجی مقامات جدید لیبرویل را که برای آن نامطلوب است، نادیده بگیرد.

منبع: [وبگاه بنیاد فرهنگ ستراتیژیک](#)

۱۳ شهریور-سنبله ۱۴۰۲